

PRAKTIJKADVIES

Eikenprocessierups

in bos en natuur

2020
Een uitgave van de Vereniging van Bos- en
Natuurterreineigenaren (VBNE)
Princenhof Park 7
3972 NG Driebergen
0343-745250

internet: www.vbne.nl
e-mail: info@vbne.nl

De VBNE heeft als doel het professioneel beheer van haar leden te ondersteunen. LandschappenNL, de Federatie Particulier Grondbezit, het Rijksvastgoed bedrijf, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en het Natuurnetwerk Gemeenten zijn lid van de VBNE.

Vormgeving

Mariëtte Boomgaard, Ocelot Ontwerp

Druk

Flyeralarm B.V.

De tekst van deze publicatie is opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de VBNE. Naast de leden van de VBNE zijn ook boomjurist mr. Visser en advocaat mr. Van Zinderen actief betrokken geweest bij de totstandkoming. Aan deze tekst kunnen geen rechten worden ontleend.

PRAKTIJKADVIES

Eikenprocessierups in bos en natuur

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Juridisch kader	6
3	Visie op de eikenprocessierups	11
4	Stappenplan omgang met eikenprocessierups in bos en natuur	12
	STAP 1: Opstellen risico-inventarisatie bij geconstateerde aantastingen en plan van aanpak	12
	STAP 2: Communicatie naar het algemene publiek	13
	STAP 3: Stimuleren natuurlijke vijanden	14
	STAP 4: Maatregelen nemen in bijzondere gevallen van verhoogde gevaarzetting	15

1 Inleiding

Hoewel de eikenprocessierups geen probleem vormt voor de natuurwaarden, leidt de toenemende aanwezigheid van eikenprocessierups in eiken wel tot overlast voor mensen vanwege de brandhaartjes van deze rups die allerlei gezondheidsklachten kunnen veroorzaken. Deze klachten kunnen variëren van persoon tot persoon en van geval tot geval. Gezelschapsdieren en landbouwhuisdieren kunnen ook klachten krijgen.

In lichte gevallen gaat het enkel om huidirritatie, jeuk en blaasjes. In zeldzame ernstige gevallen gaat het om allergische reacties en ontstekingen van bijvoorbeeld slijmvliezen of longen. Bij inademen, inslikken of oogcontact met brandharen kan blijvend letsel optreden. Ook kunnen brandharen producten of locaties minder geschikt maken voor beoogd gebruik, zoals hooiland of ligweides. De brandharen, die zich tot op grote afstand van nesten verspreiden, blijven jaren actief.

Eikenprocessierupsen treft men vooral in eikenlanen, alleenstaande bomen en parken buiten natuurgebieden, maar in toenemende mate ook aan de randen van bos en natuurgebieden. Opvallend is dat uit rondvraag onder beheerders blijkt dat er niet of nauwelijks eikenprocessierupsen worden waargenomen midden in (eiken) bos, maar vooral in bomen aan de randen van bos en andere min of meer vrijstaande bomen.

Het is nog niet precies bekend hoe de toename van de eikenprocessierups veroorzaakt is. De klimaatverandering heeft het mogelijk gemaakt dat de eikenprocessierups hier voorkomt, maar is nog geen verklaring van de plaagvorming. Oorzaken van de plaagvorming zijn zeer waarschijnlijk gelegen in het gebrek aan natuurlijke vijanden. Door de biodiversiteitscrisis zijn veel voedselwebben in ecosystemen aangetast. Ook zijn de natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups in monoculturen van eikenlanen meestal niet in voldoende mate aanwezig.

De overlast van de eikenprocessierups was in 2019 veel groter dan in eerdere jaren. In 2018 werd al een verdrievoudiging van het aantal vlinders geconstateerd ten opzichte van 2017. Deze toename kwam waarschijnlijk door de warme en droge zomer van 2018 en het warme voorjaar van 2019. Tijdens het uitvliegen van de vlinders in de zomer en het najaar van 2018 waren de weersomstandigheden gunstig waardoor er veel eitjes afgezet zijn. Als gevolg hiervan is ten opzichte van 2018 het totale aantal rupsen op sommige plaatsen ook in 2019 verdrievoudigd. Een andere reden voor de grote overlast in 2019 is het noodweer begin juni waardoor rupsen, nesten en vervellingshuidjes uit de bomen gewaaid zijn en verder verspreid zijn dan normaal.

Foto: Kenniscentrum Eikenprocessierups / Henry Kuppen

Doel

Dit praktijkadvies is opgesteld om eigenaren en beheerders van bos, natuur en landschapselementen helderheid te geven over diverse aspecten, inclusief de mogelijke juridische gevolgen, van aanwezigheid van eikenprocessierupsen. En tegelijkertijd om een zorgvuldige en eenduidige benadering te bieden voor de omgang met de eikenprocessierups in bos- en natuurgebieden.

Afbakening

Dit praktijkadvies is bedoeld als hulpmiddel voor terrein beherende organisaties en particulieren met bos en natuur in eigendom of beheer. Organisaties en particulieren met bos en natuur in eigendom of beheer voeren ieder

op eigen wijze het beheer uit. Daarom biedt dit praktijkadvies handvatten om mee aan de slag te gaan. Het is geen standaard protocol.

Dit praktijkadvies is niet geschreven voor eigenaren en beheerders van stedelijk gebied, maar de informatie in dit advies kan mogelijk voor hen wel bruikbaar zijn en is ook te gebruiken voor situaties aan de randen van dorpen en steden.

Voor eigen personeel en voor de omgang met aannemers zie www.stigas.nl/artikel/eikenprocessierups/ en de brochure 'Arbowet en aansprakelijkheid voor opdrachtgever en opdrachtnemer' op www.vbne.nl/producten/ (onder Arbobeleid).

2 Juridisch kader

Het bezoek of verblijf in bossen en natuurgebieden brengt risico's met zich mee. Denk aan vallende takken, omvallende bomen en de teken problematiek. Nu zijn daar de incidenten met de brandharen van de eikenprocessierups bij gekomen.

Aansprakelijkheid

Volgens het Nederlands recht is het algemene uitgangspunt dat schade voor rekening komt van degene die de schade lijdt: "ieder draagt zijn eigen schade". In het kader van de eiken-

processierups geldt dit bijvoorbeeld voor de landbouwer die zegt schade te lijden omdat hij het gewas grenzend aan de bosstrook niet kan benutten.¹

Daarbij bestaat veelal de mogelijkheid om voor de financiële gevolgen daarvan een verzekering af te sluiten. Denk bijvoorbeeld aan de brandverzekering, de ziektekosten- en de ongevallenverzekering die velen afsluiten, omdat de financiële gevolgen erg groot kunnen zijn. Soms echter kan schade verhaald worden op een ander.

WA-VERZEKERING

Een boom- of bouseigenaar kan zich tegen wettelijke aansprakelijkheid verzekeren. Bij een eventuele schadeclaim is het dan de verzekeringsmaatschappij die – in overleg met de verzekerde – onderzoekt of er aansprakelijkheid is en uitgekeerd moet worden. Ook als hij WA-verzekerd is, en de schade bij aansprakelijkheid door de verzekeringsmaatschappij wordt betaald, heeft de bouseigenaar belang bij de uitkomst van de schadeclaim:

- vaak is er sprake van een eigen risico, zodat de bouseigenaar toch een deel van de schade zelf moet vergoeden;
- de hoogte van de premie kan afhangen van het schadeverloop.

1 ECLI:NL:RBROE:2008:7348, d.d. 15 maart 2008

Geen risicoaansprakelijkheid

Eikenprocessierupsen hebben geen eigenaar, ook al zitten zij in een boom die wel een eigenaar heeft. Het zijn in het wild voorkomende dieren net als bijvoorbeeld muggen, wespen en teken. Een terrein- of boomeigenaar is daarom juridisch niet aansprakelijk voor schade ten gevolge van eikenprocessierupsen op grond van artikel 6:179 Burgerlijk Wetboek, omdat men daarvoor het dier moet bezitten, zoals een boer zijn vee of een hondenbezitter. Er is dus geen sprake van risicoaansprakelijkheid. Dit betekent echter niet dat een eigenaar achterover kan leunen bij constatering van eikenprocessierupsen, zoals hierna nader toegelicht.

Schuldaansprakelijkheid

Er is mogelijk wel sprake van schuldaansprakelijkheid. De schuldaansprakelijkheid is geregeld in artikel 6:162 Burgerlijk Wetboek, ook wel het algemene onrechtmatige daad artikel genoemd. De wettelijke bepalingen over onrechtmatige daad zijn zeer algemeen gesteld omdat ze bedoeld zijn voor zeer uiteenlopende gevallen. Mede daarom is er ook veel rechtspraak ontstaan waar ingegaan wordt op en rekening gehouden wordt met de concrete feiten en omstandigheden van het specifieke geval.

Een van de kernpunten waaraan voldaan moet worden om met succes de terreineigenaar aansprakelijk te kunnen stellen en de schade te kunnen verhalen bij die terreineigenaar op

basis van schuldaansprakelijkheid is, dat er juridisch gezien sprake moet zijn van schuld. En dat kan zijn in de vorm van verwijtbaar handelen of verwijtbaar nalaten. Is dat niet aanwezig dan is er geen onrechtmatige daad en kan de schade ook niet verhaald worden.

Vier Kelderluikcriteria

Zoals gezegd is er veel rechtspraak in het kader van de onrechtmatige daad. Soms komt de Hoge Raad, onze hoogste rechter, met uitspraken die meer algemeen toepasbaar zijn. Zo is dat in 1965 gebeurd in het zogenoemde Kelderluikarrest. Om te voorkomen dat u verwijtbaar handelen of verwijtbaar nalaten wordt verweten is het belangrijk om maatregelen te nemen, rekening houdend met de vier zogenaamde Kelderluikcriteria²:

1. Hoe waarschijnlijk is het dat men niet oplettend en voorzichtig is?
2. Hoe groot is de kans dat ongevallen of schade ontstaan?
3. Hoe ernstig kunnen de gevolgen zijn?
4. Hoe bezwaarlijk zijn de te nemen veiligheidsmaatregelen?

In rechtspraak die daarna is ontstaan worden bovengenoemde 'Kelderluikcriteria' soms vertaald in 'zorgplichten'. De formulering 'zorgplicht' is niet gelukkig, omdat daardoor de suggestie kan ontstaan dat er een wettelijke plicht tot zorg is. Er bestaat echter geen wettelijke zorgplicht. Wel kan 'voldoende zorg' een manier zijn om aansprakelijkheid te voorkomen.

² HR 05-11-1965, NJ 1966, 136, ECLI:NL:HR:1965:AB7079

1. Hoe waarschijnlijk is het dat men niet oplettend en voorzichtig is?

In dit geval: hoe waarschijnlijk is het dat bezoekers weten dat er mogelijk eikenprocessierups aanwezig is? Na alle berichten in de media is het waarschijnlijk dat bezoekers bekend zijn met een mogelijke aanwezigheid van de eikenprocessierups in bos- en natuurgebieden en eikenlanen. Een redelijke mate van oplettendheid en voorzichtigheid mag van eenieder in bos en natuur verwacht worden. Maar wellicht zijn bezoekers minder bekend met de specifieke risico's op uw locatie.

De eikenprocessierups is nog niet volledig ingeburgerd in het denken en weten van de hedendaagse mens. Het zal enige tijd duren voordat de eikenprocessierups, net als wespen muggen en teken, 'in het systeem' van de mensen zitten. De toenemende algemene bekendheid zal ertoe leiden dat een verhoogde oplettendheid bij zowel beheerder als bezoeker mag worden verwacht.

Zie hoofdstuk 4 voor mogelijke maatregelen die de beheerder kan nemen.

2. Hoe groot is de kans dat daaruit ongevallen of schade ontstaan?

De kans op ongevallen of schade wordt groter naarmate er meer mensen komen en er meer nesten zijn. Daarnaast is de aard van de activiteiten die op de locatie worden ondernomen van belang. De noodzaak tot het nemen van maatregelen in relatie tot mogelijke aansprakelijkheid voor eikenprocessierupsen is vooral afhankelijk van de specifieke locatie.

Op drukbezochte plekken zal men eerder maatregelen, zoals voorlichting, moeten nemen dan bij weinig bezochte locaties. In de bebouwde kom, maar ook in bos en natuur zijn locaties aan te wijzen waar voorzienbare hogere risico's aan de orde kunnen zijn, zoals picknickplekken, campings, ligweiden en speelnatuur met eikenbomen in de directe nabijheid.

3. Hoe ernstig kunnen de gevolgen zijn?

In het algemeen zijn die gevolgen voor de meeste mensen en in de meeste gevallen beperkt. In uitzonderlijke gevallen kunnen de gevolgen wel ernstig zijn.

Van (tiger)muggen, hoornaars, bijen, wespen, adders en teken weten we allemaal dat die er zijn met soms veel ergere gevolgen van steken en beten dan de narigheden ten gevolge van de brandharen van de eikenprocessierups.

Foto: Kenniscentrum Eikenprocessierups / Arnold van Vliet

4. Hoe bezwaarlijk zijn de te nemen veiligheidsmaatregelen?

In dit geval: hoeveel werk en/of kosten zijn er gemoeid met het waarschuwen, linten ophangen, opzuigen, preventieve maatregelen zoals nesten verwijderen? Grotendeels gaat het om zeer arbeidsintensief werk, dat deels uitgevoerd dient te worden door bedrijven met gespecialiseerde apparatuur met speciaal opgeleid personeel, herhaald monitoren en maatregelen nemen en speciale afvalverwerking uit te voeren op specifieke tijdstippen.

Dat betekent relatief hoge tot zeer hoge beheerkosten. Dat betekent ook dat het voor eigenaren van bos en natuur te arbeidsintensief en te duur is om een en ander uit te voeren

op veel locaties. Met name de eigenaren van grotere gebieden kunnen niet anders dan beperkt preventief tegen eikenprocessierupsen optreden. Het verwijderen van alle nesten is in bos- en natuurgebieden te arbeidsintensief en kost kapitalen.

Indien deze te intensieve maatregelen toch van eigenaren en beheerders gevraagd zou worden, zou dit tot gevolg kunnen hebben dat heel veel eiken gekapt gaan worden. Dat zou verstreckende consequenties hebben voor de kwaliteit van bos, natuur en landschap.

Ook kunnen brandharen onmogelijk volledig verwijderd worden. Eikenprocessierupsen maken gezamenlijk miljoenen brandharen, die

een eigenaar onmogelijk allemaal kan opruimen. Bovendien verwaaien de brandharen en kunnen dus van andere eigenaren afkomstig zijn. Op verschillende manieren is in de rechtspraak aangegeven dat een eigenaar niet alles hoeft te doen om hinder, gezondheidsrisico's of gevaar voor anderen te voorkomen.

Bepaalde natuurlijke processen, zoals aanwezigheid van brandharen of overwaaiende onkruidzaden³, leiden niet per definitie tot aansprakelijkheid. Ook in 2008 stelde een rechtbank⁴ ten aanzien van de bestrijdingsmaatregelen van een gemeente inzake eikenprocessierupsen: "Welk bestrijdingsmiddel ook zou zijn toegepast het is niet mogelijk om de eikenprocessierups en dus ook de daarmee gepaard gaande overlast volledig uit te bannen."

Het gaat erom de risico's in redelijkheid te beperken, maar als een mogelijke maatregel achterwege is gelaten maakt dit de beheerder niet meteen aansprakelijk.

Contractuele aansprakelijkheid

Naast de aansprakelijkheid op grond van de onrechtmatige daad kan een terreinbeheerder wellicht ook aansprakelijk worden gesteld op grond van een overeenkomst. Er zijn tal van overeenkomsten denkbaar waarbij de terreineigenaar partij is. Denk daarbij aan een huurovereenkomst met mensen die op het terrein kamperen, met de uitbater van de horeca op het terrein of aan de opdrachtnemer die werkzaamheden op het terrein komt uitvoeren.

Het is verstandig om in die contracten clausules op te nemen over de eikenprocessierups. Partijen kunnen afspraken maken over de verdeling van de verantwoordelijkheid en beperken van aansprakelijkheid door bijvoorbeeld aannemers voor te lichten over de risico's en de horecaondernemer de ruimte te geven overlast voor zijn gasten te beperken.

³ ECLI:NL:HR:1991:ZC0235/NJ 1991,476

⁴ ECLI:NL:RBROE:2008:7348, d.d. 15 maart 2008

3 Visie op de eikenprocessierups

Om op de lange termijn de overlast duurzaam tegen te gaan is het belangrijk om vooral te kijken naar de oorzaken van de massale aanwezigheid van de eikenprocessierups. Het gebruik van biologische bestrijdingsmiddelen vormt geen duurzame oplossing, omdat deze zorgen voor een verdere aantasting van het voedselweb. Daarom ligt de focus in bos- en natuurgebieden op het herstel van het voedselweb met natuurlijke vijanden, op basis van een ecosysteembenadering.

Op de korte termijn is het van belang om bezoekers van bos- en natuurgebieden bewust te maken van de mogelijke overlast van de brandharen. Uiteindelijk zullen teken en eikenprocessierupsen onder dezelfde categorie vallen als wespen en muggen: vervelend, maar we zullen ermee moeten leren leven. Alleen op plekken waar mensen veel en langdurig in contact kunnen komen met de brandharen, kan eventueel tijdelijk bestrijding worden ingezet door het afzuigen van nesten.

Foto: Kenniscentrum Eikenprocessierups / Silvia Hellingman

Foto: Kenniscentrum Eikenprocessierups / Henry Kuppen

4 Stappenplan

omgang met eikenprocessierups in bos en natuur

De omgang met eikenprocessierups in bos en natuur bestaat uit vier onderdelen:

1. Opstellen risico-inventarisatie en plan van aanpak.
2. Communicatie naar het algemene publiek.
3. Stimuleren natuurlijke vijanden.
4. Maatregelen nemen in bijzondere gevallen van verhoogde gevaarstelling.

Foto: VBNE

► STAP 1: Opstellen risico-inventarisatie bij geconstateerde aantastingen en plan van aanpak

Denk bij een risico-inventarisatie aan een korte tekst (max. 1 A4), indien van toegevoegde waarde met een kaart, waar u noteert op welke locaties een verhoogd risico is voor overlast van eikenprocessierups. Dit zal gaan om plekken waar veel nesten van eikenprocessierups aanwezig zijn in combinatie met veel mensen.

In het plan van aanpak beschrijft u de maatregelen, die u gaat nemen om het risico op overlast te verkleinen. Deze worden verder beschreven in stap 2 t/m 4. U kunt deze stappen ook beschouwen als een keuzemenu. Wellicht heeft u beperkt mogelijkheden om natuurlijke vijanden te stimuleren, maar wilt u wel het publiek informeren. Schrijf kort uw persoonlijke beheerkeuzes en uw (on)mogelijkheden daarbij op. Uiteraard kan dit ook meegenomen als onderdeel van uw reguliere beheer en toezicht.

► STAP 2: Communicatie naar het algemene publiek

Op een gegeven moment zal de eikenprocessierups normaal worden. Vergelijkbaar met muggen en wespen. Daarom is het advies om er alleen aandacht aan te besteden bij zeer grote overlast of wanneer de rups voor het eerst in een gebied aanwezig is. De communicatie over de eikenprocessierups loopt van april tot en met september. De meeste overlast is in juni tot medio juli, vooral bij warme zomerse omstandigheden.

Verantwoordelijkheid

De verantwoordelijkheid voor de algemene communicatie over overlast en gezondheidsrisico's van de eikenprocessierups ligt bij derden, zoals bijvoorbeeld de GGD, de gemeente of de provincie.

De verantwoordelijkheid van de beheerder ligt bij de communicatie over en in een specifiek gebied, bijvoorbeeld als er haarden zitten op plaatsen waar bezoekers zich concentreren en/of wanneer een gebied wordt afgesloten.

Doel van voorlichting en communicatie

- Op locatie: waarschuwen voor aanwezigheid van eikenprocessierups in een gebied.
- Eventueel toelichting geven op redenen van afsluiting van paden en wegen.
- Uitleg geven over beleid van de eigenaar met betrekking tot maatregelen.
- Ecologische achtergrond geven over de toename van eikenprocessierups en de betekenis van natuurlijke variatie en biodiversiteit voor het optreden van overlast.

Communicatieboodschap

De eikenprocessierups is een gegeven en gaat niet meer weg. Het is met name een overlastprobleem en geeft een natuurlijk ongemak, alhoewel er ook serieuze gezondheidsrisico's zijn. Op de kwaliteit van het bos zelf heeft de eikenprocessierups geen effect.

In bos- en natuurgebieden wordt de nadruk gelegd op het stimuleren van meer biodiversiteit waardoor de eikenprocessierups bestreden wordt met natuurlijke vijanden en minder kans krijgt om zich als plaag te ontwikkelen.

GEBRUIK DE VOLGENDE TERMEN NIET:

“bestrijden” en “verdelgen”, omdat deze woorden de indruk wekken dat eikenprocessierups effectief bestreden kan worden wat in de praktijk van bos- en natuurbeheer niet of nauwelijks mogelijk blijkt.

GEBRUIK DE VOLGENDE TERMEN WEL:

“beheersen” van de plaag en “verwijderen” van nesten.

Foto's: Kenniscentrum Eikenprocessierups / Silvia Hellingman

Voorlichtings- en waarschuwingsmiddelen in de terreinen

Bedenk altijd eerst wat het meest effectieve communicatiemiddel zou kunnen zijn op een plek met potentieel veel overlast. Een rood-wit waarschuwingslint is inmiddels heel herkenbaar. Maar deze zijn alleen nuttig als slechts een enkele boom besmet is. Ga niet een hele laan volhangen met linten.

Daarnaast kunnen (tijdelijke) bordjes of posters met waarschuwingen geplaatst worden. Dit kan bij entrees van gebieden of op andere locaties waar veel bezoekers komen en waar harden zijn. Maak de waarschuwing heel concreet en duidelijk, want te veel informatie wordt minder snel gelezen. Er kan doorverwezen worden naar een website en/of telefoonnummer.

Gezien de recente sterke toename van eikenprocessierups, overlast en gezondheidsklachten en de ruime aandacht hiervoor in de media, is de noodzaak inmiddels kleiner om uitgebreid in te gaan op risico's en handelen bij aanraking. Eventueel kan verwezen worden naar online informatie.

► STAP 3: Stimuleren natuurlijke vijanden

Daar waar veel overlast optreedt in bos- en natuurgebieden is het van belang om voor de lange termijn natuurlijke vijanden extra te stimuleren. Uit experimenten blijkt dat dit positieve effecten heeft, al zal de rups nooit voor 100% verdwijnen.

Natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups zijn een dertigtal sluipwesp- en sluipvliegsoorten, loopkevers zoals de kleine en grote poppenrover, kortschildkevers, roofwantsen, gaasvlieglarven en 2-stippelige lieveheersbeestjes. Ook vleermuizen en vogels, zoals spreuwen, mezen, boomklever, boomkruiper, grauwe vliegenvanger, heggenmus, roodborst, winterkoning en koekoek, eten eikenprocessierupsen.

Insectenrijkdom

Een belangrijke randvoorwaarde om de insectenrijkdom te kunnen vergroten is het niet gebruiken en het voorkomen van het inwaaien van chemische bestrijdingsmiddelen uit aanpalende percelen.

Daarnaast is het mogelijk om bloemrijke grasstroken langs wegen en boomrijen te stimuleren door extensief maaibeheer, dan wel door in te zaaien. Gebruik hierbij streekeigen mengsels. Vooral vlinder- en schermbloemigen 'leveren' natuurlijke vijanden.

Ook houtwallen met structuurrijke randen en een diversiteit aan bloeiende struiken en struweelsoorten, het doorbreken van monoculturen eikenlanen door inplanten met andere boomsoorten, het onder eiken planten van klein blijvende bomen en struiken, zorgen voor een variatie aan insecten, vogels en vleermuizen.

Vogelrijkdom en vleermuizen stimuleren

Over het algemeen wordt in bos- en natuurgebieden al voor vogels en vleermuizen gezorgd door bomen met holten en dood hout te laten staan of liggen in het kader van de gedragscodes en natuurbeheer in het algemeen. Op probleemplekken kunnen nestkastjes, vleermuis-kasten en kasten voor specifieke sluipwespen en sluipvliegen worden opgehangen.

► STAP 4: Maatregelen nemen in bijzondere gevallen van verhoogde gevaarzetting

Bij uitzondering kan een terrein worden afgesloten, een evenement verplaatst of nesten worden weggezogen. Dit kan gedaan worden op plekken waar mensen langdurig verblijven. Denk hierbij aan aanwezigheid van veel eiken met eikenprocessierups op picknickplaatsen, kampeerplekken, ligweiden, kinderspeelplaatsen, bezoekerscentra en drukke evenementen in natuurgebieden. In alle overige natuurgebieden wordt geen actie ondernomen, omdat dit praktisch en financieel niet haalbaar is.

Bij het weghalen van een nest is het raadzaam om een gespecialiseerd bedrijf in te schakelen dat het nest opzuigt. Nesten worden niet weggebrand. Ook het preventief gebruik van een bacteriepreparaat is niet wenselijk, omdat dit ook alle andere rupsen op een eik aantast. Het advies is om géén eiken te gaan kappen.

SAMENWERKING MET BUREN

Als preventieve maatregel kan de eigenaar meewerken aan acties van derden, bijvoorbeeld een campinghouder, evenementenorganisator of café-eigenaar. En waar een laan overgaat van de ene beheerder naar de andere beheerder is het aan te raden om de verwijdering van de nesten in gezamenlijkheid op te pakken.

Meer informatie

Voor meer dan honderd vragen over de eikenprocessierups op één website:
www.processierups.nl

